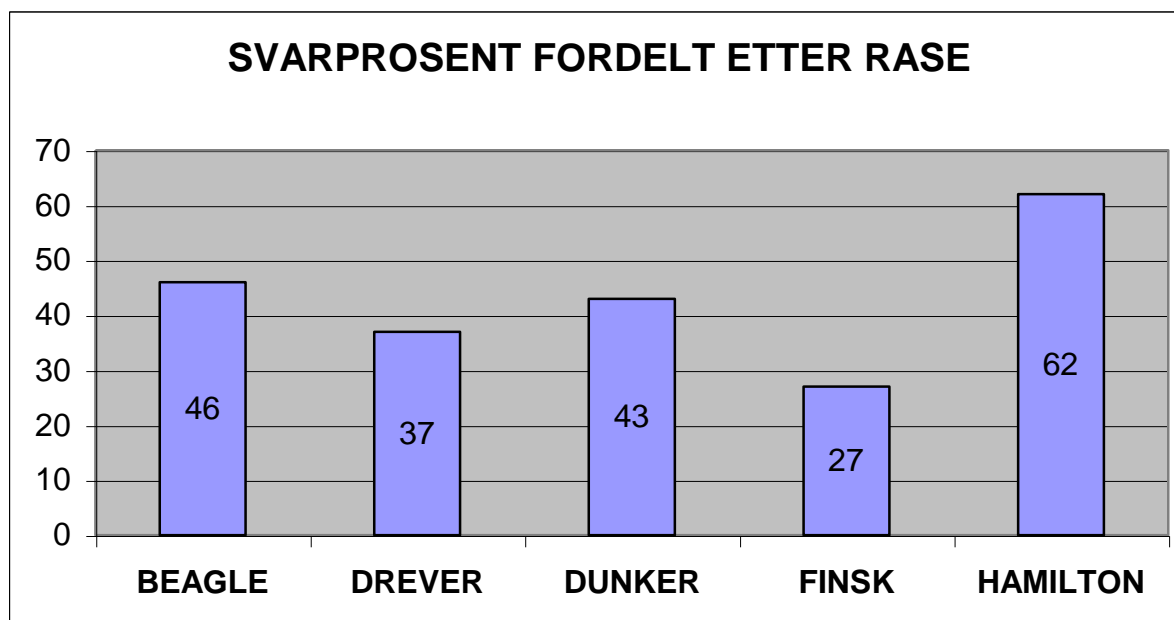

HD-UNDERSØKELSEN 2002/03

HD-komiteén som ble nedsatt av Forbundet i 2002 satte seg som mål å kunne klargjøre noen av de mange problemstillingene som er reist rundt fenomenet hofteledds dysplasi på harehunder. Som kjent er det betydelig mer HD i dag enn det var da avlsrådene for ca 20 år siden bestemte at bare HD-frie hunder skulle anbefales i avl. Med den bestemmelsen har mye verdifullt "jaktblod" gått tapt, og med rette kan en i dag spørre om total avlssperre var riktig. HD-utviklingen gikk allikevel i gal retning. Motivasjonen til å være med på noe som i liten grad virker, den synes nå å minke i jakthundmiljøet. Bedre blir den heller ikke når en kan lese om ei bikkje med sterk HD på begge sider som så langt i sitt liv har prestert å ta 5 første elite og vunnet NM to år på rad. Vi tenker på finskestøvertispa, Hilka, til Svein Erik Singstad. Er HD bare et skrivebordsproblem? Vi søkte å finne svaret ved å sende et spørreskjema til eiere som har hatt hunder med HD. Det ville være naivt å tro at alle svar ville framstå så klart og entydig at bastante konklusjoner gir seg selv. Allikevel mener vi å ha fått ny innsikt som bør endre på de rigide sperrene som har vært gjeldende til nå.

620 skjemaer er sendt til eiere som står registrert med hunder som har eller har hatt hunder med HD. Det er de fem største rasene som er tatt med i undersøkelsen, nemlig finsk støver, hamiltonstøver, dunker, beagle og drever. For at svarene skal gi et riktig bilde har vi sett behov for å sammenlikne med hunder uten dysplasi. 372 eiere med HD-frie hunder har derfor blitt stilt de samme spørsmålene.

I underkant av halvparten av de som ble tilskrevet, har svart. Det underlige er at svarprosenten varierer sterkt fra rase til rase. En kan spørre seg hvorfor bare 27% av finskestøver-eierne gidder å svare, når 62% av hamiltoneierne gjør det?

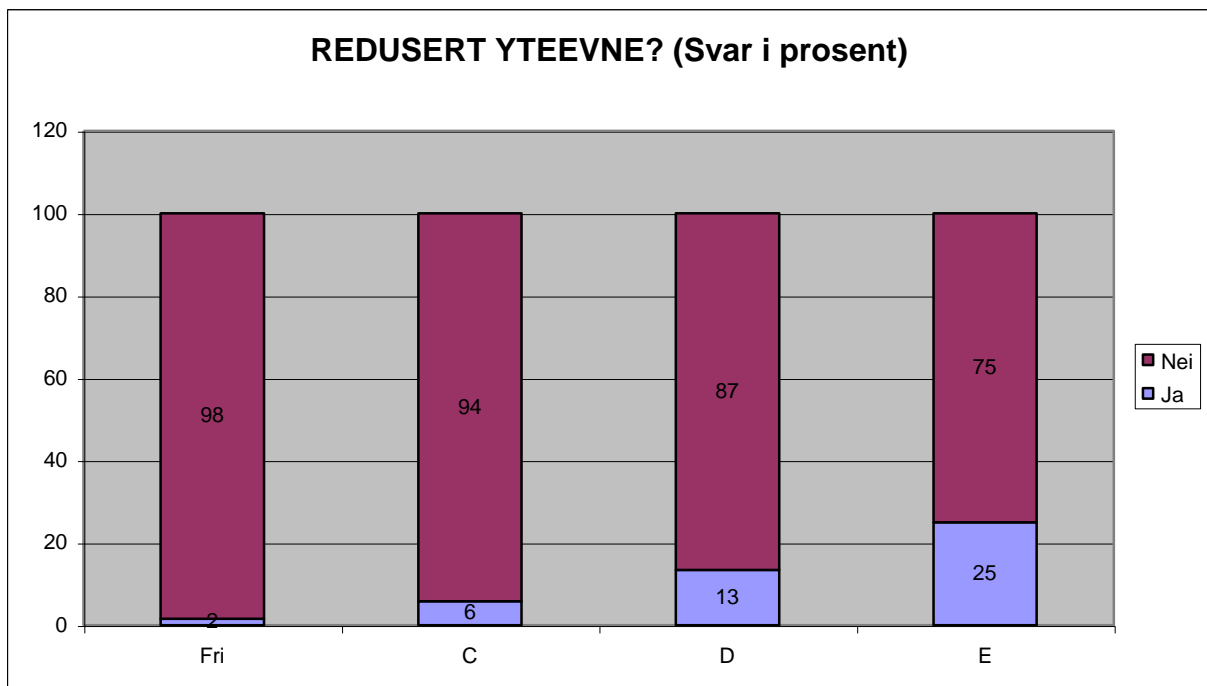

Hvor hemmet er hunder med HD?

Dette er spørsmålet vi har ansett som det viktigste å få kartlagt. Ut i fra det vi vet, er tilsvarende undersøkelse ikke gjort tidligere, i hvert fall ikke på harehundrasene. Det vi *har* kunnet tilegne oss så langt, har på den ene siden vært veterinærstandens advarsler om invalidiserte hunder som må avlives. På den andre siden hører vi om topphunder som virker helt uberørt av HD. Dette er ytterlighetene. Hvor ligger flertallet? For å kartlegge det, stilt vi tre spørsmål:

- **Har hunden haltet som følge av dysplasien?** (Til kontrollgruppen med HD-frie hunder: **Har hunden hatt vedvarende halting bak?**)
- **Har hunden vært stiv utover det som kan være normalt etter lange jakt dager?**
- **Mener du hundens yteevne er/var redusert?**

For å ta det siste spørsmålet først, så viser resultatet at det er få hunder som har nedsatt yteevne pga. HD. Ikke uventet så er det de med sterkest grad som oftest rapporteres å være hemmet, men heller ikke blant dem er det mange.

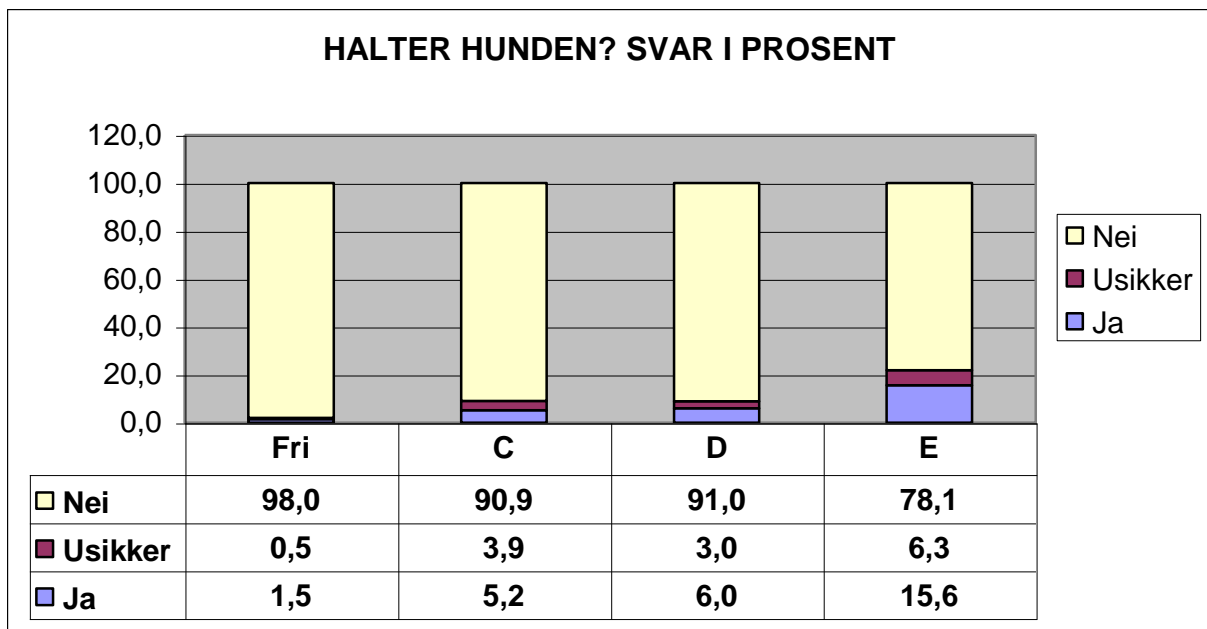

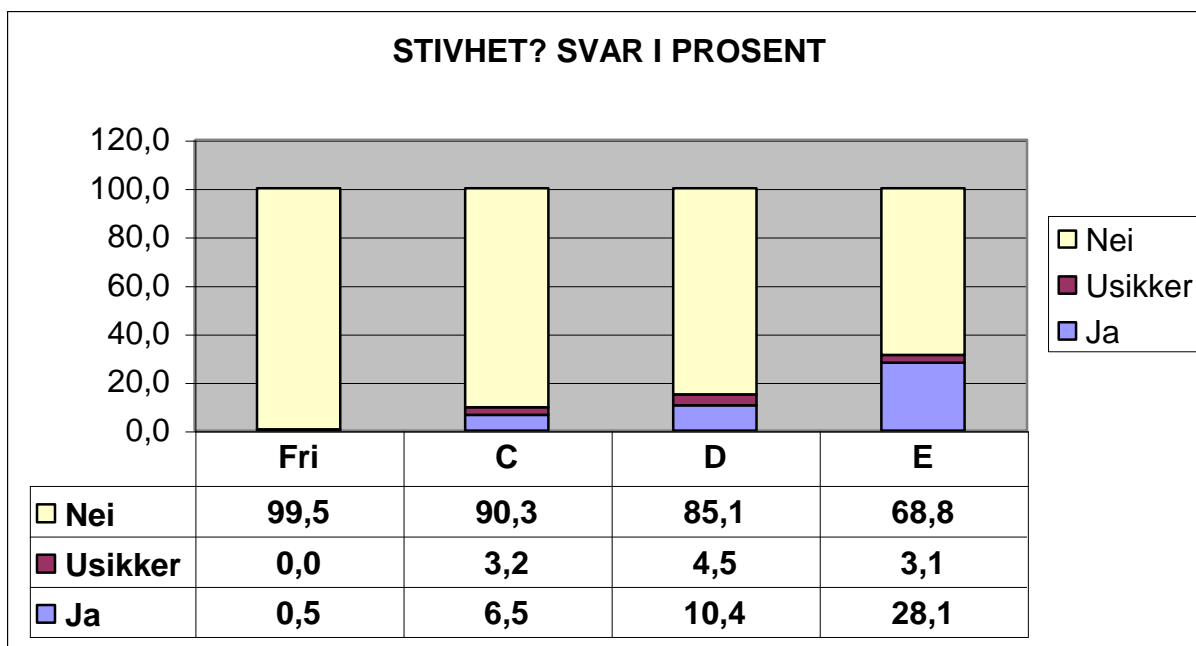
Hvis vi begynner med den svakeste graden, grad C, så er det ikke flere enn én av sytten hunder med svak HD som meldes å ha redusert yteevne, dvs. 6%. 94% hemmes altså ikke. Det er da verdt å merke seg at også HD-frie hunder kan ha vedvarende halthet eller stivhet i bakparten, og altså i følge eierne ha nedsatt yteevne. 2% av de HD-frie hundene har av ulike årsaker det.

Om vi ser på grad D (middels HD), så kan du, om vi tenker oss et teoretisk tilfelle, ha åtte hunder med grad D og bare én vil ha nedsatt yteevne (13%). Når det gjelder sterk HD, grad E, vil én av fire ha nedsatt yteevne.

De diagrammene vi tar med her viser alle rasene under ett, men det er forskjell fra rase til rase. Det er grovt sett to forhold som vurderes under en HD-avlesning. Det ene er hvor mye

av hoftekula som er omsluttet av skåla, det andre er den såkalte Nordbergs vinkel. I Sverige har nettopp Norbergs vinkel vært gjenstand for diskusjoner. Etter at de gikk tilbake til det gamle avlesningssystemet bortfaller kravet til at denne vinkelen skal være på minst 105 grader. Fra veterinærhold i Sverige har de nå innsett at om denne vinkelen er mindre, så kan allikevel hoftekula være tilstrekkelig omsluttet av hofteskåla, og sånn sett være helt funksjonell. Når svenskene i 2002 foretok omlesing etter det gamle avlesningssystemet ble det påfallende forskjell fra rase til rase. Innpå 30 % av hamilton- og schillerstøverne som etter "vårt" system først hadde fått grad C, ble etter omlesningen definert som HD-frie. Blant finskestøvere var det derimot liten forskjell. Bare ei bikkje av noen og seksti som først fikk HD, fikk "utan anmerkning" etter omlesningen, tilsvarende mellom en og to prosent. Det dette viser, er at finskestøvere har en litt annen konstruksjon enn det hamilton og schiller har. Får en finskestøver HD, så er det mest sannsynlig at det er fordi skåla ikke omslutter kula i tilstrekkelig grad, ikke det at Nordbergs vinkel alene er for liten. Det at det fins sånne rasemessige forskjeller, forklarer hvorfor vi ser at noen raser ser ut til å "tåle" HD bedre enn andre.

Det disse statistikkene viser, er at det for de aller fleste individer er ganske ubesværlig å ha HD, i hvert fall om det dreier seg om grad C eller D.

Når vi stiller spørsmål om hunden har vært stiv utover det som er *normalt* etter en lang jakt dag, så innser vi at spørsmålet ikke er eksakt definert og at det derfor kan være vanskelig å vite hva en skal svare. Hva er normalt i en sånn sammenheng? Alle hunder blir stive dersom de er lite trent og plutselig blir utsatt for harde påkjenninger, men kanskje vil de som vet at bikkja har HD lettere komme til å karakterisere dette som unormalt. Vi ser ikke bort i fra at presisjonen i statistikken kan være påvirket av det.

Hva så med avlsperspektivet?

Vi er av den oppfatning at hunder med grad C bør kunne benyttes til avl dersom individet for øvrig besitter ettertraktede kvaliteter. De bør da selvsagt brukes på individer der det forekommer lite HD i slekta.

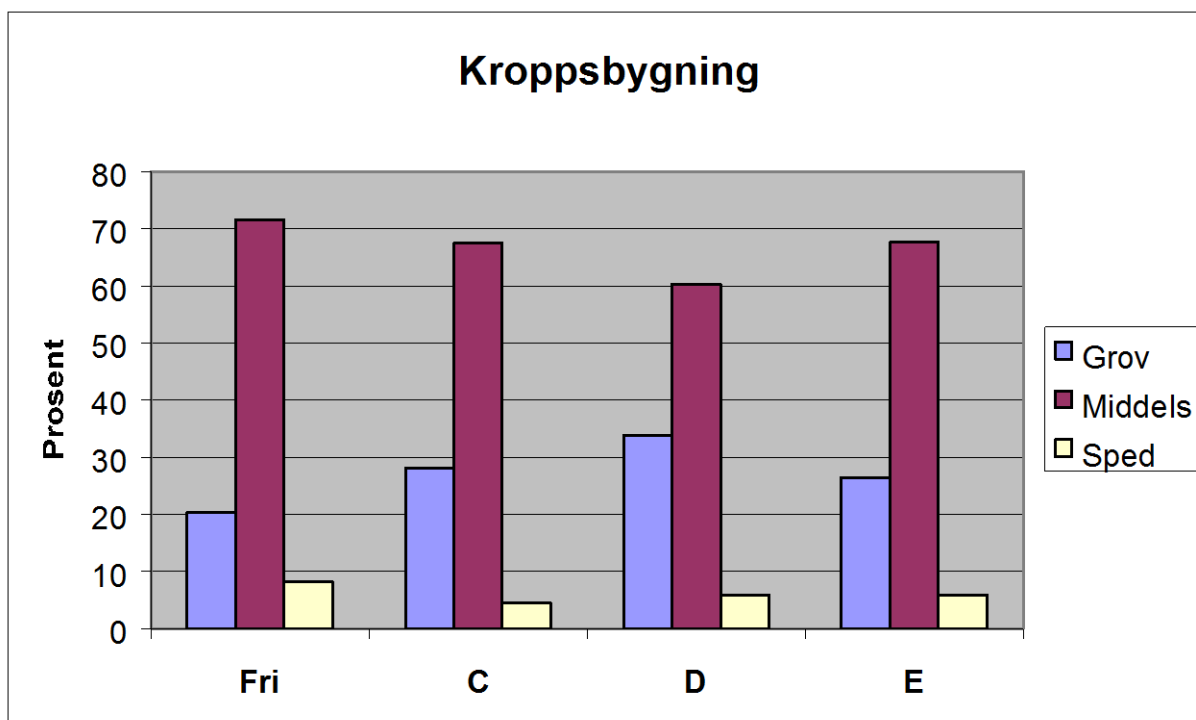
Dysplasi er en av mange defekter en hund kan ha, forskjellen er bare at ei litt grunn hofteskål blir slått så kategorisk fast, ja, det blir til og med stemplet inn i stamtavla. Om en sammenlikner med andre feil, så har vi nesten vært hysteriske opptatt av HD. Ingen skriver for eksempel noe sted at en hund har dårlige poter, selv om *det* kan være vel så besværlig. Ideelt sett kunne en ønske å utelukke mange hunder med varierende grader av forskjellige svakheter, men til syvende og sist er spørsmålet hva en har råd til og hvordan en verdsetter kvaliteter og svakheter opp mot hverandre. Vi konkluderer med at topp jakt egenskaper og helse for øvrig er det viktigste. Om en hund besitter det, så bør den kunne brukes selv om den har svak grad HD. Vi vil også understreke at en hund som har grad C, er ingen ”syk” hund. Det er bare en hund som har en litt større sjanse til å få slitasjeskader i leddet enn det en HD-fri hund har. Mer enn det er det ikke, og heller ikke en HD-frie hund er garantert å ha et hofteldd som forblir fritt for slitasje som kan medføre smerte.

Selv om vi gir en generell anbefaling om at hunder med grad C ikke kategorisk bør utelukkes, så mener vi det må være opp til hvert enkelt avlsråd å gjøre opp status og vurdere hva en har råd til i den enkelte rase.

Fins det eksteriørmessige trekk som disponerer for mer HD?

Det er en kjent sak at grovbygde hunder ofte rangeres foran spedbygde i utstillingsringen. Kan dette ha ført til at vi gjennom mange årtier har ”dratt” rasene i retning av å bli tyngre og tyngre. Og kan økende grovhet disponere for mer HD?

Vi ba eierne om å karakterisere sine hunders bygning i tre kategorier, grov, middels grov og spedbygd, og vi fikk denne statistikken:

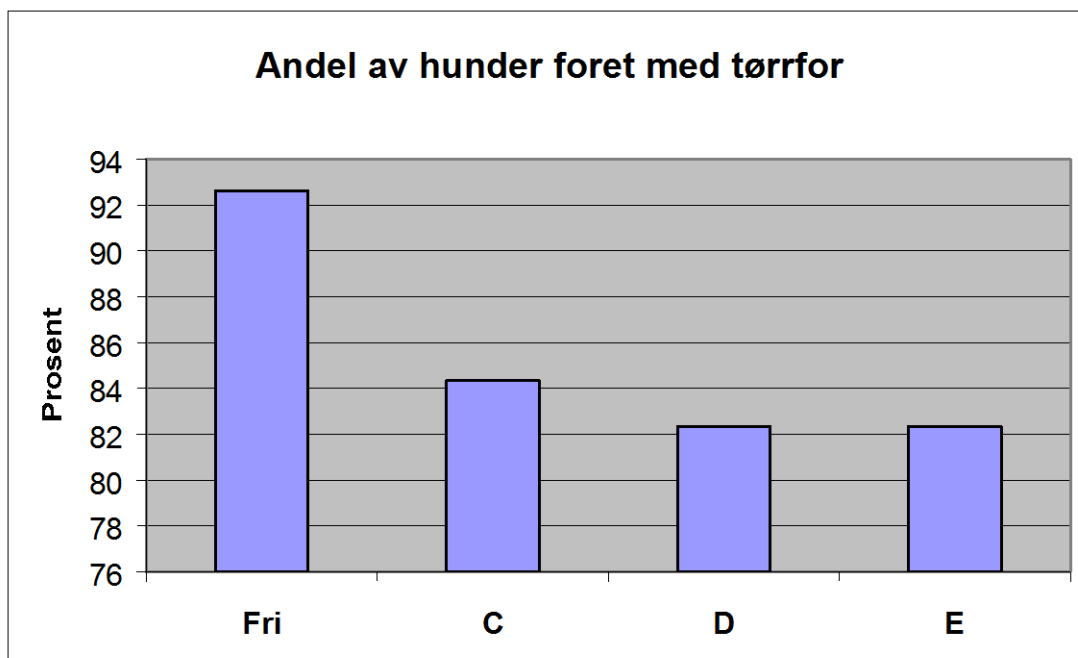
Gruppe	<i>Kroppbygning (prosent)</i>			Totalt
	GROV	MIDDELS	SPED	
Fri	20	72	8	100
C	28	68	4	100
D	34	60	6	100
E	26	68	6	100

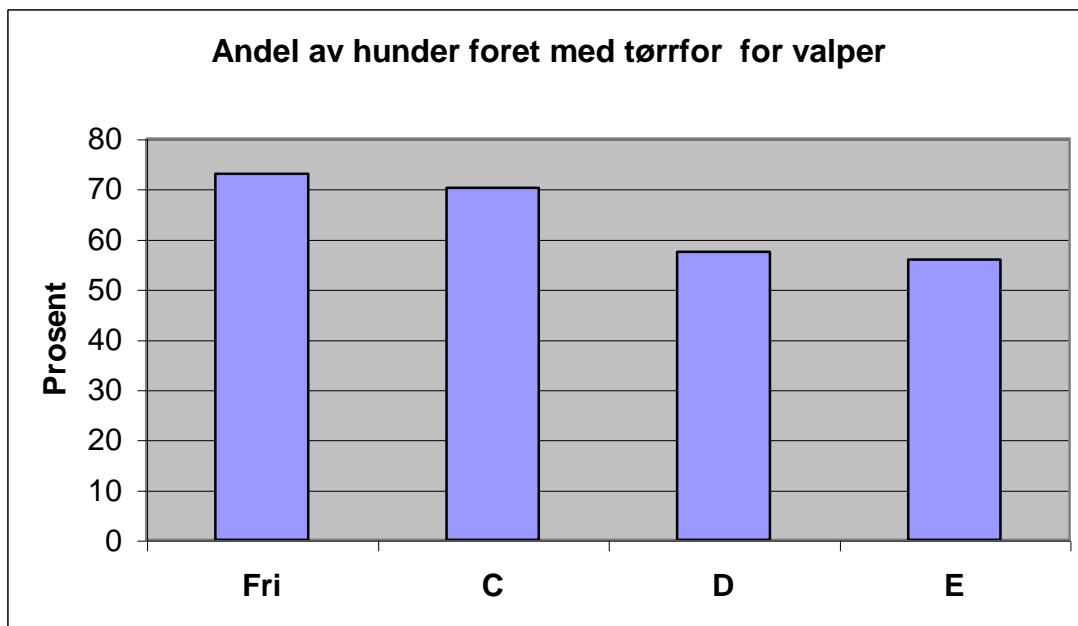
Vi må være forsiktige med å trekke konklusjonene for fort, men vi ser en tendens som er verdt å merke seg. Det er færre grovbygde blant de som er HD-frie, og flere blant de med HD. Motsatt er det flere spedbygde blant de HD-frie, og færre blant de med HD.

Fôring

Det er en kjent sak at miljøet, og ikke minst fôring, har betydning for utvikling av HD. En gjennomgående anbefaling er å ikke overføre valpen. Uttallige forsøk viser at overvektige valper lettere utvikler HD enn sine slankere kullsøsken.

Da vi utarbeidet spørreskjemaene undret vi oss på tørrfôrets betydning for HD. Vi ble meget overrasket over resultatet som viser betydelig mer HD blant de som *ikke* fôret valpen med tørrfôr. Om det skyldes tørrfôrets fortreffelighet eller harejegernes manglende evne til å komponere et balansert fôr med nødvendige vitaminer og mineraler, skal være usagt. I alle fall ser det ut som om mange ville være tjent med å bruke et tørrfôr framfor en egenkomponert diett.

Når først unghundene får tørrfor, ser det ut som valpefor er det beste en kan gi. Vi kan legge til at en del produsenter har utviklet forskjellig valpefôr, ett til små hunder og ett til store hunder. Ut i fra en del forsøk og erfaringer som er gjort, så vil vi anbefale at harehunder fôres med det som er beregnet for de *store* hunderasene, de som i perioder kan vokse svært fort.

Svein Egil Gravråk

Jan S. Rennesund

Carl-Johan Rimstad